Ірина СЕНЮТА
Дмитро КЛАПАТИЙ

ПРАВА УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

МЕДИЦИНА
ПРАВО

Ірина СЕНЮТА
Дмитро КЛАПАТИЙ

Права учасників антитерористичної операції у сфері охорони здоров'я

Львів
Видавництво ЛОБФ «Медицина і право»
2016

УДК 364-214(477)
ББК 68.426(4УКР)
С 31

Сенюта І.Я., Клапатий Д.Й.
С 31 Права учасників антитерористичної операції у сфері охорони здоров'я. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2016. – 64 с.
ISBN 978-966-2019-29-2

УДК 364-214(477)
ББК 68.426(4УКР)

У посібнику розкрито основні права учасників антитерористичної операції у царині охорони здоров'я, їх зміст і особливості здійснення. Видання підготовлено в «дружньому» для читача форматі, аби стати надійним «порадником» при вирішенні складних питань на практиці. У посібнику за допомогою схем, етапності, питальної побудови підрозділів розкрито покрокові алгоритми дій учасників АТО та членів їхніх сімей при реалізації прав людини у сфері охорони здоров'я. Зроблено відповідні акценти за допомогою позначення «важливо» та подано перелік контактів органів влади, які можуть стати в пригоді при вирішенні проблем учасників АТО.

Посібник підготовлено на основі нормативно-правової бази України, чинної станом 01.06.2016 р.

Senyuta I., Klapatyi D. Rights of Anti-Terrorist Operation Participants in the Sphere of Health Care

This manual elucidates the main rights of the participants of the anti-terrorist operation in the sphere of health care, the content of these rights and mechanisms of their realization. The manual was published in a reader friendly format and is a reliable "advisor" when solving different complicated issues arising in practice. By means of schemes and interrogative structure of chapters the manual foresees the steps, which are to be taken by ATO participants and their family members in order to realize their rights in the sphere of health care. The main key points are highlighted using the word "Important" as well as the list of contact details of state bodies, which may be useful when solving the problems of ATO participants are provided.

міжнародний фонд Відродження INTERNATIONAL RENAISSANCE FOUNDATION

Видання здійснено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».
Позиція Міжнародного фонду «Відродження» може не співпадати з думкою автора.

Фінансова підтримка/Financial support (перший тираж):
Др.Курт Гюнтер (Dr. Kurt B. GÜNTHER), психотерапевт (IP, GP, PA, PoP), психоаналітик (WAP/IPV), психотерапевт сімейних пар (IACFP) (Міжнародна Адлеріанська Асоціація).

Подяка за сприяння та допомогу Координатору Психологічної служби Львівської області, Голові секції Глибинної індивідуальної психології за А. Адлером Української спілки психотерапевтів – **З. Кошулинській**.

© Сенюта І.Я., Клапатий Д.Й., 2016
ISBN 978-966-2019-29-2 © Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2016

ЗМІСТ

Вступ 5

I. Каталог прав пацієнтів: загальні права у сфері охорони здоров'я 7

II. Спеціальні права учасників бойових дій, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення у сфері охорони здоров'я 10

III. Порядок переміщення пораненого і документальне оформлення факту поранення.....15

IV. Порядок отримання довідки МСЕК і визначення групи інвалідності 18

V. Порядок забезпечення учасників АТО технічними та іншими засобами реабілітації 25

VI. Порядок направлення військовослужбовців на лікування за кордон 36

VII. Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги від держави військовослужбовцям 40

VIII. Військово-лікарська експертиза: окремі аспекти 45

IX. Порядок проходження психологічної та медико-психологічної реабілітації 46

X. Реалізація права на безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням 48

XI. Зразки документів 51

Контакти 63

CONTENTS

Introduction 5

I. Patients rights catalogue: general rights in healthcare system 7

II. Special rights of participants of military operations, who defended independence, sovereignty and territorial integrity of Ukraine and took part in ATO 10

III. Order of transportation of wounded person and corresponding documents 15

IV. Order of getting medical-social expert commission certificate and distinguishing of level of disability 18

V. Order of providing technical and rehabilitation means for ATO participants 25

VI. Order of assignment for treatment abroad 36

VII. Order of assignment of single financial state help for military men 40

VIII. Military-medical examination aspects 45

IX. Order of passing of psychological and medical-psychological rehabilitation 46

X. Providing of right of free rehabilitation treatment.....48

XI. Samples of documents.....51

Contacts 63

ВСТУП

Непроста державницька ситуація породжує чимало нових викликів і перепон, які слід спектрально долати: від нормативних змін до втілення новельних практичних алгоритмів. Учасники бойових дій зіштовхуються зі значною кількістю проблем правореалізаційного характеру, в т. ч. у сфері охорони здоров'я. Пропоноване видання прагне стати порадником для вирішення низки складних питань з метою забезпечення прав людини в галузі охорони здоров'я.

Хто визнається учасником бойових дій?

Особи, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення набули статусу **учасника бойових дій**.

На підставі Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення» від 20.08.2014 р. № 413 *статус учасника бойових дій надається*:

1) військовослужбовцям (резервістам, військовозобов'язаним) та працівникам Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, Держспецтрансслужби, військовослужбовцям військових прокуратур, поліцейським, особам рядового, начальницького складу, військовослужбовцям, працівникам МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;
2) особам, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у

період її проведення, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил, МВС, Національної поліції, Національної гвардії та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Важливо!

Військовослужбовці, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, а також учасники бойових дій прирівнюються у правах до інвалідів та учасників Великої Вітчизняної війни (ч. 4 ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»)

І. Каталог прав пацієнтів: загальні права у сфері охорони здоров'я

Позначення права пацієнта	Нормативно-правове регулювання
Право на медичні профілактичні заходи	ст. 49 Конституції України, ст. 283, ч. 4 ст. 286 Цивільного кодексу України, ч. 1 ст. 3, п. 7 ст. 4, ст. 6, 10, п. «а», «б» ст. 10, ст. 31, 32, 42, ч. 1 ст. 43, ст. 53, п. «а» ст. 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на доступність у галузі охорони здоров'я	ч. 1, 3 ст. 49 Конституції України, ст. 283, 284 Цивільного кодексу України, ч. 4 ст. 4, ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на медичну інформацію	ч. 3 ст. 32, ст. 34 Конституції України, ст. 285, 302 Цивільного кодексу України, п. «е» ст. 6, ст. 39 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на згоду на медичне втручання Право на відмову від медичного втручання	ч. 3 ст. 28, ч. 1 ст. 29 Конституції України, ч. 3, 4, 5 ст. 284, ч. 4 ст. 286, ст. 289 Цивільного кодексу України, ст. 42, 43 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на свободу вибору в галузі охорони здоров'я, а саме: 1) право на вільний вибір лікаря; 2) право на вибір методів лікування відповідно до рекомендацій лікаря; 3) право на вибір закладу охорони здоров'я; 4) право на заміну лікаря; 5) право на лікування за кордоном у разі неможливості надання такої допомоги у закладах охорони здоров'я України	ч. 2 ст. 284, ст. 633 Цивільного кодексу України, п. «д» ст. 6, ч. 1 ст. 34, ст. 36, 38 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»

Право на медичну таємницю	ч. 1, 2 ст. 32, ст. 34 Конституції України, ч. 4 ст. 285, ст. 286 Цивільного кодексу України, ст. 39-1, 40, п. «г» ст. 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на якісну медичну допомогу	ч. 1 ст. 49 Конституції України, ч. 1 ст. 284 Цивільного кодексу України, п. «д» ст. 6, п. «а» ст. 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на безпечну медичну допомогу	ч. 1 ст. 49 Конституції України, ч. 1 ст. 284 Цивільного кодексу України, ст. 42, 44 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на інновації, а саме: 1) право на медико-біологічний експеримент; 2) право на репродуктивні технології; 3) право на донорство; 4) право на терапевтичне клонування; 5) право на корекцію (зміну) статі	ч. 3 ст. 28 Конституції України, ч. 3, 7 ст. 281, ч. 4 ст. 289, ч. 1 ст. 290 Цивільного кодексу України, ст. 45, 47, 48, 51 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на попередження за можливістю страждань і болю	ст. 3, ч. 2 ст. 28 Конституції України, ч. 2 ст. 289 Цивільного кодексу України, ст. 6, 52 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на індивідуальний підхід до лікування	п. «д» ч. 1 ст. 6, ч. 1 ст. 38, ч. 3 ст. 39, ч. 3 ст. 43 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»

Право на оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я	ст. 40 Конституції України, п. «і» ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю	ч. 1 ст. 3 Конституції України, ч. 1 ст. 22, ст. 23, 906, ч. 1, 2 ст. 1166, ч. 1 ст. 1167, ст. 1168, 1195 – 1203, 1209 Цивільного кодексу України, п «і», «ї» ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право людини на життя та на повагу до гідності при наданні медичної допомоги	ст. 3, 21, 27, ч. 1, 2 ст. 28, ст. 64, 68 Конституції України, ст. 281, 297 Цивільного кодексу України, ч. 3 ст. 52 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
Право на захист від будь яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних зі станом здоров'я	ст. 21, ч. 2, 3 ст. 22, ч. 2 ст. 24 Конституції України, п. «и» ст. 6, ст. 9 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»

II. Спеціальні права учасників бойових дій, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення (далі – учасники бойових дій) у сфері охорони здоров'я

Якими спеціальними правами наділені учасники бойових дій у сфері охорони здоров'я?

На підставі загального і спеціального законодавства, зокрема Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

А. Військовослужбовці

1. Право на безоплатну медичну допомогу

У ч. 3 ст. 49 Конституції України, ст. 284 Цивільного кодексу України, ст. 8 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» гарантовано право на одержання безоплатної медичної допомоги в державних і комунальних закладах охорони здоров'я.

Згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 29.05.2002 р. (справа про безоплатну медичну допомогу), "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" треба розуміти так, що у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається всім громадянам незалежно від її обсягу та без попереднього, поточного або наступного їх розрахунку за надання такої допомоги.

У ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» закріплено, що військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, мають **право на безоплатну кваліфіковану медичну допомогу** у військово-медичних закладах охорони здоров'я. Військовослужбовці щорічно проходять медичний огляд, щодо них проводяться лікувально-профілактичні заходи.

За відсутності за місцем проходження військової служби, навчальних (або перевірочних) і спеціальних зборів або за місцем проживання військовослужбовців військово-медичних закладів охорони здоров'я чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, а також у невідкладних випадках медична допомога на-

дається державними або комунальними закладами охорони здоров'я за рахунок Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Згідно з Постановою Верховної Ради України «Про забезпечення належним медичним обслуговуванням військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу, які зазнали поранення, контузії чи іншого ушкодження здоров'я під час проведення антитерористичної операції на сході України» від 29.05.2014 р., військовослужбовці Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної спеціальної служби транспорту, Управління державної охорони України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, які, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, брали участь в антитерористичній операції на сході України та зазнали поранення, контузії чи іншого ушкодження здоров'я, мають **право на безоплатне медичне обслуговування (лікування, медичну реабілітацію та інше)** в Клінічній лікарні "Феофанія" Державного управління справами. Медична допомога надається закладами охорони здоров'я **невідкладно**.

2. Право на одержання путівок на санітарно-курортне лікування

1) військовослужбовцям, які направляються до санаторію для продовження лікування відповідно до висновків військово-лікарської комісії після лікування у госпіталях, путівки надаються безоплатно;
2) військовослужбовці, які отримали захворювання, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби, після лікування у військово-медичному закладі охорони здоров'я мають право на позачергове одержання путівок до санаторно-курортних та оздоровчих закладів Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;
3) у разі направлення до санаторно-курортного закладу для продовження лікування після стаціонарного лікування у госпіталі вій-

ськовослужбовця, який за станом здоров'я потребує сторонньої допомоги відповідно до висновку військово-лікарської комісії, особі, яка його супроводжує, безоплатно надається путівка до цього санаторно-курортного закладу без права лікування;

4) пенсіонери з числа військовослужбовців, які визнані інвалідами I та II групи внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування незалежно від виду пенсії, яку вони отримують. Інваліди III групи, звільнені з військової служби за станом здоров'я, які отримують пенсії по інвалідності, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування за наявності медичних показань.

Б. Учасники бойових дій

Право на:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування;
4) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
5) першочергове обслуговування у лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
6) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи.

В. Інваліди війни

Право на:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
2) позачергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами;

3) безплатне позачергове щорічне забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад.

Інваліди війни забезпечуються путівками відповідно Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах охорони здоров'я, соціального захисту населення, захисту державного кордону, та іншими органами за місцем перебування інваліда на обліку або за місцем його роботи.

За бажанням інвалідів замість путівки на санаторно-курортне лікування вони можуть один раз на два роки одержувати грошову компенсацію: інваліди війни I-II груп - у розмірі середньої вартості путівки, інваліди війни III групи - у розмірі 75 процентів середньої вартості путівки. Грошова компенсація надається незалежно від наявності медичного висновку про необхідність санаторно-курортного лікування або медичних протипоказань;

4) позачергове обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергова госпіталізація;
5) щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів;
6) позачергове працевлаштування за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи;
7) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Г. Учасники війни

Право на:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-

курортного лікування;

4) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;
5) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
6) першочергове обслуговування у лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
7) виплату допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи.

<u>Порядок оскарження неправомірних рішень, дій чи бездіяльності учасниками АТО</u>

Досудова форма розв'язання конфліктів

1. Написання скарги до керівництва військово-медичного закладу охорони здоров'я

→

2. Написання скарги до Міністерства оборони України (у разі, коли написання скарги до керівництва військово-медичного закладу виявиться неефективним)

АБО

Судова форма розв'язання конфліктів
Згідно зі ст. 124 Конституції України, юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. У п. «ї» ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» гарантоване право на оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я

III. Порядок переміщення пораненого і документальне оформлення факту поранення

Яким є порядок переміщення пораненого і як документально оформити факт поранення?

Згідно з ст. 256 Статуту Внутрішньої служби Збройних Сил України (далі - Статут) від 24.03.1999 р. № 548-XIV, військовослужбовці рядового, сержантського і старшинського складу направляються до медичного пункту частини **черговим роти** під командою **санітарного інструктора роти** або старшого, призначеного із числа хворих.

Книга запису хворих за підписом старшини роти подається черговому медичного пункту не пізніше ніж за **2 години** до початку амбулаторного прийому. Черговий фельдшер контролює прибуття до медичного пункту всіх військовослужбовців, занесених до книги запису хворих. Після огляду лікарем хворі залежно від характеру хвороби направляються для лікування.

Хворі, яким призначене амбулаторне лікування, для приймання ліків і проведення інших лікувальних процедур, а також ті, що потребують консультації медичних спеціалістів, направляються до медичного пункту військової частини у дні та години, зазначені лікарем у книзі запису хворих.

Після одержання медичної допомоги військовослужбовці повертаються у розташування роти під командуванням санітарного інструктора або старшого. Старший команди передає книгу запису хворих черговому роти, який подає її командирові роти.

Про результати огляду хворих, характер поданої допомоги і призначення лікар робить відповідні відмітки в медичних книжках та **видає довідки про стан здоров'я**.

Отже, в роті повинна бути **книга запису хворих,** на підставі якої військовослужбовець направляється до медичного пункту.

Що повинно бути зазначено у книзі запису хворого?

- військове звання, ПІБ хворого;
- висновки лікаря;
- рішення командира.

На стаціонарне лікування поза розташуванням військової частини військовослужбовці направляються за висновком лікаря військової частини, а для подання невідкладної допомоги за відсутністю лікаря – черговим фельдшером медичного пункту з одночасним доповіданням про це начальникові медичної служби і черговому військової

частини. До лікувальних закладів хворі доставляються у супроводі фельдшера.

Отже, в будь-якому випадку (лікар чи фельдшер) у випадку направлення на стаціонарне лікування поза військовою частиною (йдеться про поранених, яким допомогу в польових умовах не можуть надати), повинен обов'язково доповісти начальнику медичної служби і черговому військової частини.

Де повинні зберігатися відомості про поранення (де, коли і при яких обставинах) військовослужбовця?

- у черговій частині;
- у начальника медичної служби.

Що повинні мати при собі військовослужбовці в разі їх направлення їх на лікування за межі військової частини?

1) направлення, підписане командиром військової частини;
2) медичну книжку;
3) документ, який посвідчує особу;
4) необхідні особисті речі й атестат на продовольство;
5) довідку про травму і медичну характеристику;
6) атестат на речове та грошове забезпечення;
7) проїзні документи до місця розташування лікувального закладу і назад.

Важливо!

1. Довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) оформляється **у 2 примірниках**:
   - перший - подається у госпітальну (гарнізонну) військово-лікарську комісію;
   - другий - зберігається постійно в особовій справі військовослужбовця.
2. У довідці необхідно детально зазначити **обставини отримання поранення** (контузії, травми, каліцтва).
3. Строк отримання довідки лише 30 діб. Отож, слід контролювати, аби медична частина, де військовослужбовець проходить лікування, витребувала довідку в межах зазначеного строку

Примітка!

Стаття 139. Ненадання допомоги хворому медичним працівником

1. Ненадання без поважних причин допомоги хворому медичним працівником, який зобов'язаний, згідно з установленими правилами, надати таку допомогу, якщо йому завідомо відомо, що це може мати тяжкі наслідки для хворого, - карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або виправними роботами на строк до двох років.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило смерть хворого або інші тяжкі наслідки, - карається обмеженням волі на строк до чотирьох років або позбавленням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Стаття 140. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником

1. Невиконання чи неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків внаслідок недбалого чи несумлінного до них ставлення, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого, - карається позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило тяжкі наслідки неповнолітньому, - карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років

IV. Порядок отримання довідки МСЕК і визначення групи інвалідності

Який документ засвідчує групу інвалідності та ступінь втрати працездатності?

Таким документом є **Довідка** медико-соціальної експертної комісії.

Для чого військовослужбовцю потрібна довідка МСЕК?

Довідка потрібна для отримання:

- **одноразової грошової допомоги** в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві;
- **інших видів соціальних виплат, встановлених законом.**

Медико-соціальну експертизу проводять медико-соціальні експертні комісії (далі – МСЕК), а саме:

Міські/міжрайонні/районні МСЕК
визначають: • ступінь обмеження життєдіяльності осіб, що звертаються для встановлення інвалідності, потребу в сторонньому нагляді, догляді або допомозі, реабілітації, реабілітаційний потенціал, групу інвалідності, причину і час її настання, професію, з якою пов'язане ушкодження здоров'я, а також ступінь втрати професійної працездатності (у відсотках) працівників, які одержали ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням ними трудових обов'язків; • потребу інвалідів у забезпеченні їх технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення на підставі медичних показань і протипоказань, а також з урахуванням соціальних критеріїв; • потребу інвалідів, потерпілих від нещасного випадку на виробництві, із стійкою втратою працездатності в медичній та соціальній допомозі, в тому числі в додатковому харчуванні, ліках, спеціальному медичному, постійному сторонньому нагляді, догляді або допомозі, побутовому обслуговуванні, протезуванні, санаторно-курортному лікуванні, придбанні спеціальних засобів пересування;

- ступінь стійкого обмеження життєдіяльності хворих для направлення їх у стаціонарні відділення центрів соціального обслуговування;
- причини смерті інваліда або особи, ступінь втрати працездатності якої визначений комісією у відсотках на підставі свідоцтва про смерть у разі, коли законодавством передбачається надання пільг членам сім'ї померлого;
- медичні показання на право одержання інвалідами спеціального автотранспорту і протипоказання до керування ним

Обласні, центральна в м. Києві МСЕК

- повторно оглядають осіб, що звертаються для встановлення інвалідності й оскаржили рішення районних, міжрайонних, міських комісій, перевіряють якість розроблення індивідуальних програм реабілітації, здійснюють контроль за повнотою і якістю їх виконання;
- проводять у складних випадках огляд осіб, що звертаються для встановлення інвалідності, за направленнями районних, міжрайонних, міських комісій;
- визначають медичні показання на право одержання інвалідами спеціального автомобільного транспорту і протипоказання до керування ним

Центральна МСЕК МОЗ України

- *повторно оглядає осіб, які оскаржили рішення обласних, Київської та Севастопольської центральних міських комісій*, перевіряє якість розроблених ними індивідуальних програм реабілітації, здійснює контроль за повнотою і якістю виконання програми;
- *проводить у складних випадках огляд* хворих та інвалідів за направленнями обласних, Київського та Севастопольського міських центрів (бюро) медико-соціальної експертизи;
- направляє в особливо складних випадках осіб, що звертаються для встановлення інвалідності, для проведення медико-соціального експертного обстеження до клініки Українського державного науково-дослідного інституту медико-соціальних проблем інвалідності (м. Дніпропетровськ) та Науково-дослідного інституту реабілітації інвалідів (м. Вінниця)

Примірний перелік документів, які працівники МСЕК можуть попросити надати перед початком проходження медико-соціальної експертизи:

1. Довідка військово-лікарської комісії **для військовослужбовців** (додаток № 4 до наказу Міністерства оборони України № 402 від 14.08.2008 р.) або довідка **для працівників органів внутрішніх справ** (додаток № 11 до наказу МВС України № 85 від 06.02.2001 р.).

- **або** постанова Центральної військово-лікарської комісії, або Окружних військово-лікарських комісій м. Одеси або м. Львова;
- **або** свідоцтво про хворобу, видане військово-лікарською комісією (додаток № 11 до наказу Міністерства оборони України № 402 від 14.08.2008 р.);

2. Направлення на МСЕК для визначення ступеня втрати працездатності, надане командиром військової частини або військкоматом, або ГУУМВС України (для працівників ОВС).
3. Направлення на МСЕК лікувально-профілактичного закладу за формою 088/о.

Яким є склад МСЕК?

- не менше **трьох лікарів** за спеціальностями, перелік яких затверджується МОЗ України з урахуванням профілю комісії **та**
- спеціаліст з реабілітації **та**
- лікар-психолог або психолог.

Важливо!

Медико-соціальна експертиза осіб, що звертаються для встановлення інвалідності, ***які за станом здоров'я не можуть з'явитися на засідання комісії, проводиться за місцем їх проживання***, а також у стаціонарних відділеннях центрів соціального обслуговування, ***або в стаціонарі, де така особа перебуває на лікуванні***

Конкретний перелік документів, які необхідно подати для проходження медико-соціальної експертизи, слід з'ясовувати у МСЕК заздалегідь.

Яким є порядок проходження огляду осіб, які звертаються для встановлення інвалідності або визначення ступеня втрати працездатності?

- огляд (повторний огляд) осіб, що звертаються для встановлення інвалідності, проводиться після пред'явлення паспорта чи іншого документа, що засвідчує особу;
- голова МСЕК повинен представити особу, яка звернулась за встановленням інвалідності;

Важливо!

*Фахівці МСЕК **зобов'язані** ознайомити особу (законного представника) з порядком, умовами та критеріями встановлення інвалідності, а **також надавати роз'яснення з інших питань, що пов'язані з встановленням групи інвалідності,** на вимогу особи (законного представника) або в разі її незгоди з рішенням МСЕК*

- медико-соціальна експертиза проводиться після повного медичного обстеження, здійснення необхідних досліджень, оцінювання соціальних потреб інваліда, визначення клініко-функціонального діагнозу, професійного, трудового прогнозу, одержання результатів відповідного лікування, реабілітації за наявності даних, що підтверджують стійке порушення функцій організму, обумовлених захворюваннями, наслідками травм чи вродженими вадами, які спричиняють обмеження життєдіяльності;
- документи, що використовуються для визначення причинного зв'язку інвалідності, подаються в оригіналі або копії, засвідчені в установленому законодавством порядку;
- при огляді в МСЕК проводяться: вивчення документів, що підтверджують стійке порушення функцій організму, обумовлене захворюваннями, наслідками травм або вродженими вадами, які спричиняють обмеження нормальної життєдіяльності особи; опитування хворого; об'єктивне обстеження та оцінка стану всіх систем організму, необхідних лабораторних, функціональних та інших методів дослідження усіма членами комісії;
- датою встановлення інвалідності та ступеня втрати професійної працездатності потерпілому від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання (у відсотках**) вважається день надходження до комісії документів, що підтверджують стійке порушення функцій організму,** обумовлене захворюваннями,

наслідками травм або вродженими вадами, які спричиняють обмеження нормальної життєдіяльності особи;

- МСЕК проводить засідання у повному складі та колегіально приймає рішення;
- відомості щодо результатів експертного огляду і прийнятих рішень вносяться до:

- **акту огляду та**
- **протоколу засідання комісії**, що підписуються головою комісії та її членами і засвідчуються печаткою;

- у разі коли голова або окремі члени комісії не згодні з прийнятим рішенням, їх думка зазначається в акті огляду комісії, який подається у триденний строк Кримській республіканській, обласній або центральній міській комісії, що ухвалює відповідне рішення, із урахуванням результатів додаткового медичного обстеження та консультативного висновку головного спеціаліста відповідного профілю;
- рішення Центральної медико-соціальної експертної комісії МОЗ, обласних, центральних міських комісій (у тому числі в разі проведення огляду у складних випадках) ухвалюється більшістю голосів членів комісій. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови комісії. Член комісії, не згодний з ухваленим рішенням, викладає свою думку в письмовому вигляді, яка додається до акта огляду.

Які документи МСЕК видає інваліду, або особі стосовно якої встановлено факт втрати професійної працездатності?

1. Довідку **та**
2. Індивідуальну програму реабілітації.

!Видача особі, яку визнано інвалідом або стосовно якої встановлено факт втрати професійної працездатності, **виписки з акта огляду комісії на руки забороняється.**

У довідці МСЕК зазначаються відомості про:

- ступінь (у відсотках) втрати працездатності;
- встановлену групу інвалідності;
- причинний зв’язок інвалідності або втрати працездатності.

Чи може бути встановлено інвалідність заочно?

Встановлення інвалідності заочно **не проводиться у разі**, коли інвалідність спричинена захворюванням, одержаним в період проходження військової служби і служби в органах внутрішніх справ,

державній пожежній охороні, органах і підрозділах цивільного захисту, Держспецзв'язку.

<u>Чи можна оскаржити рішення МСЕК та яким є порядок оскарження?</u>

1. У разі незгоди з рішенням районної, міжрайонної, міської комісії хворий, або інвалід має право подати **протягом місяця після одержання висновку комісії (висновок комісії відображений у довідці)** письмову заяву до:

1) обласної, Київської та Севастопольської центральних міських комісій **або**
2) комісії, в якій він проходив огляд, **чи**
3) відповідного управління охорони здоров'я (*управління охорони здоров'я міста, управління охорони здоров'я обласної/Київської міської державної адміністрації*).

2. МСЕК, що проводила огляд, або управління охорони здоров'я надсилає у триденний строк після надходження відповідного запиту всі наявні документи на розгляд обласної, центральної міської комісії, яка ***протягом місяця з дня подання зазначених документів проводить повторний огляд заявника і ухвалює відповідне рішення***.

3. Рішення **обласної, центральної міської комісії** може бути оскаржене до МОЗ України.

4. Рішення комісії може бути оскаржене до суду в установленому законодавством порядку (судовий порядок оскарження не передбачає обов'язкового попереднього оскарження рішення МСЕК у порядку, визначеному п. 1, 2 та 3).

У разі судового оскарження необхідно звертатись **до місцевого загального суду** (районний, міський, районний у місті, міськрайонний суд) із позовом до МСЕК.

«Справи про оскарження рішень медико-соціальної експертної комісії, повідомлень медичних установ і актів розслідування нещасних випадків й хронічних професійних захворювань ***підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства, оскільки спір стосується здоров'я фізичної особи, що є її особистим немайновим правом, захист якого здійснюється, зокрема, за нормами цивільного законодавства*** *(стаття 275 ЦК України), або виникають із трудових правовідносин, а вказана комісія, хоча згідно з пунктом 4 Положення про медико-соціальну експертизу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 року № 1317, перебуває*

у віданні Міністерства охорони здоров'я України, проте відповідно до встановленого переліку прав і обов'язків (пункти 11-14 Положення) не здійснює владних управлінських функцій, а спір не стосується господарської діяльності юридичних осіб (п. 10 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.03.2013 р. № 3).

Важливо!

1. Відповідальність за якість медичного обстеження, своєчасність та обґрунтованість направлення громадян на медико-соціальну експертизу покладається на керівника лікувально-профілактичного закладу охорони здоров'я.
2. Під час проходження Ви маєте право ставити членам комісії запитання і вимагати надання роз'яснень з питань, пов'язаних із встановленням інвалідності, визначення ступеня втрати працездатності, порядком, умовами та критеріями встановлення інвалідності.
3. Ви маєте право стежити за ходом проведення Вашого огляду, робити нотатки та записи за необхідності.
4. Необхідно, щоб в довідці МСЕК містилась вказівка на те, що поранення, контузія або захворювання настали під час виконання обов'язків військової служби, а не у зв'язку з проходженням військової служби чи інше формулювання. Правильне формулювання має значення для отримання соціальних виплат, у тому числі одноразової грошової допомоги

V. Порядок забезпечення учасників АТО технічними та іншими засобами реабілітації

А. Порядок забезпечення технічними засобами реабілітації

Важливо!

Питання забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації регламентовані Порядком забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 р. № 321

Основні технічні засоби реабілітації включають:

- протезно-ортопедичні вироби, в тому числі ортопедичне взуття;
- спеціальні засоби для самообслуговування і догляду;
- засоби для пересування;
- допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення і підйому;
- меблі й оснащення;
- спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією.

Важливо!

Військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Держприкордонслужби України, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці та працівники МВС України, Управління державної охорони України, Держспецзв'язку України, інших утворених відповідно до законів військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України і безпосередньо брали участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних із запобіганням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) та перебували безпосередньо в районах проведення антитерористичної операції, (далі - постраждалі внаслідок антитерористичної операції), **безоплатно та позачергово забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації незалежно від встановленням їм інвалідності**

Хто забезпечує засобами реабілітації?

Технічними та іншими засобами реабілітації забезпечують – **органи соціального захисту населення, а саме:** структурні підрозділи (управління) соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад.

Які документи необхідні для отримання засобів реабілітації?

- паспорт (копія та оригінал);
- ідентифікаційний код (копія та оригінал);
- рішення військово-лікарської комісії чи висновок лікарсько-консультативної комісії про потребу в забезпеченні необхідним засобом;
- витяг з наказу командира військової частини (начальника територіального підрозділу) або довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), видана командиром військової частини (начальником територіального підрозділу), з відомостями про участь в антитерористичній операції (для військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) та працівників Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців та працівників МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, інших утворених відповідно до законів військових формувань, яким не встановлено інвалідність)

Який порядок отримання засобів реабілітації?

1. Звертаєтесь із заявою та переліком необхідних документів **до органу соціального захисту населення** за *зареєстрованим місцем проживання* **або** *за місцем фактичного проживання*

2. Орган соціального захисту населення:

- консультує з питань забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;
- ознайомлює з каталогами технічних та інших засобів реабілітації;
- ознайомлює з відповідним переліком протезно-ортопедичних підприємств, які виконують індивідуальні заявки на **безкоштовне** виготовлення технічних та інших засобів реабілітації;
- видає **направлення** на забезпечення необхідними технічними та іншими засобами реабілітації

3. Особа обирає протезно-ортопедичне підприємство, на якому буде проведено протезування (ортезування) або ж забезпечено необхідним технічним засобом реабілітації

4. Особа звертається на підприємство, яке вона обрала, де проводиться її огляд та подальший супровід із надання протезно-ортопедичної допомоги

Б. Порядок протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні

Механізм здійснення права учасника антитерористичної операції на протезування та ортезування:

- право на отримання грошової допомоги на протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, однієї кінцівки за кордоном може бути використано учасником антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, **лише один раз**;

- розмір грошової допомоги на протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, однієї кінцівки без урахування податку на додану вартість **не може перевищувати 900 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на момент укладення договору**. *Наприклад, якщо договір укладається у березні 2016 року, то розмір грошової допомоги становитиме 900*1378= 1240200 грн (згідно зі ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік, розмір прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку, починаючи з січня становить 1378 грн)*;
- розмір грошової допомоги на заміну приймальної гільзи (куксоприймача) та післягарантійний ремонт протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, без урахування податку на додану вартість **не може перевищувати 150 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на момент укладення договору**;
- у разі перевищення зазначеної вартості може бути здійснено доплату різниці за рахунок власних коштів учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законного представника чи інших не заборонених законодавством джерел шляхом перерахування відповідних коштів на спеціальний рахунок Державної служби України з питань ветеранів та учасників антитерористичної операції (далі – Служба), відкритий у державному банку або Казначействі, для їх подальшого перерахування закордонному надавачеві спеціалізованої допомоги;
- розгляд документів щодо протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, **здійснюється експертною групою, утвореною при Службі**;
- медичні показання до протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, визначаються згідно з функціональними можливостями учасника антитерористичної

операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, та на підставі переліку діагнозів відповідно до кваліфікаційних шифрів технічних та інших засобів реабілітації, що затверджується Мінсоцполітики України разом з МОЗ України;

- **первинне протезування** учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, **здійснюється вітчизняним протезно-ортопедичним підприємством на строк, необхідний для формування кукси (від одного до дванадцяти місяців).** У разі потреби за рішенням експертної групи учасник антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, може бути направлений на підготовку до протезування за кордоном у реабілітаційне відділення клініки Українського науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності або в стаціонарне (реабілітаційне) відділення первинного і складного протезування та ортезування вітчизняного протезно-ортопедичного підприємства.

Рішення щодо доцільності протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок приймає експертна група Служби. У рішенні обов'язково зазначається інформація про:

- навики користування первинним протезом учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок;
- можливість протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями вітчизняним протезно-ортопедичним підприємством, обґрунтування обраної новітньої технології, врахування досвіду її застосування в аналогічних випадках (у разі ампутації кінцівок), обґрунтування обраної комплектації протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності, його сервісне та післягарантійне обслуговування на території України, заміну приймальної гільзи (куксоприймача), післягарантійний ремонт цих виробів;
- можливість протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, закордонним надавачем спеціалізованої допомоги (у тому числі в Україні), розмір грошової допомоги для протезуван-

ня та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, необхідність супроводження учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, а також обґрунтування обраної технології виготовлення, яка відсутня в Україні, порівняння з технологіями виготовлення інших держав, врахування досвіду роботи закордонного надавача спеціалізованої допомоги за вказаною технологією, обґрунтування обраної комплектації протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності, його сервісне та післягарантійне обслуговування, забезпечення технічної можливості закордонним надавачем спеціалізованої допомоги заміни приймальної гільзи (куксоприймача) на території України.

Обсяг грошової допомоги при протезуванні та/або ортезуванні виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні:

Грошова допомога, пов'язана з безоплатним забезпеченням протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, включає оплату витрат на:

- протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, заміну приймальної гільзи (куксоприймача) та їх післягарантійний ремонт;
- проїзд (крім квитків 1 класу та бізнес-класу), проживання (крім номерів підвищеної комфортності) та харчування учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, його супроводжуючої особи (у разі потреби) за кордоном.

Послідовність етапів

Етап 1. Учасник антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законний представник повинен подати особисто або надіслати поштою до Служби такі документи:

1) заяву;
2) копію паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок;

3) копію документа, що підтверджує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку в паспорті);
4) направлення на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, видане відповідно до Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 321, яке учасники антитерористичної операції, які втратили функціональні можливості кінцівок, отримують у структурному підрозділі з питань соціального захисту населення районної, районної у мм. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчому органі міської, районної у місті (крім мм. Києва та Севастополя) ради за зареєстрованим або фактичним місцем проживання (перебування);
5) рішення військово-лікарської комісії або висновок лікарсько-консультативної комісії (для працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та безпосередньо брали участь в антитерористичній операції в районах її проведення) про потребу у протезуванні та/або ортезуванні;
6) довідку з місця роботи (для працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та безпосередньо брали участь в антитерористичній операції в районах її проведення, яким не встановлено інвалідність);
7) витяг з історії хвороби;
8) фото- та відеоматеріали кукси та наявного об’єму рухів.

Важливо!

У разі коли до заяви додано не всі документи, зазначені у цьому пункті, Служба повідомляє у триденний строк учасникові антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законному представникові про документи, які необхідно подати додатково. У такому разі днем звернення вважається дата, зазначена на поштовому штемпелі (у разі надсилання документів поштою), або дата їх фактичного отримання Службою (у разі особистого подання)

Етап 2. Протягом 25 робочих днів з дати документів, зазначених в Етапі 1, Служба опрацьовує питання щодо протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, здійснює пошук технологій виготовлення, які відсутні в Україні, закордонних надавачів спеціалізованої допомоги, що застосовують такі технології, а також з'ясовує з такими надавачами конструкцію та комплектацію виробу.

Важливо!

Протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, учасника антитерористичної операції здійснюється закордонним надавачем спеціалізованої допомоги у разі відсутності в Україні спеціалістів, які мають відповідну кваліфікаційну підготовку і позитивний практичний досвід виготовлення конструкцій (технологій) таких виробів

Етап 3. Служба укладає із закордонним надавачем спеціалізованої допомоги і учасником антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законним представником **тристоронній письмовий договір**, в якому визначаються: 1) умови надання такому учасникові грошової допомоги та безготівкового перерахування коштів закордонному надавачеві спеціалізованої допомоги і подальшого гарантійного обслуговування виробів; 2) надання закордонним надавачем спеціалізованої допомоги технічного опису конструкції та комплектації виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні; 3) надання інформації про етапи протезування, технології виготовлення, застосовування комп'ютерної діагностики та моделювання; 4) необхідні види робіт під час підготовки, навчання користуванню таким виробом; 5) навчання ходінню на остаточній конструкції у разі протезування нижніх кінцівок; 6) відповідальність сторін; 7) надання закордонним надавачем спеціалізованої допомоги акта виконаних робіт.

Важливо!

- **Виріб підвищеної функціональності,** що виготовлений закордонним надавачем спеціалізованої допомоги, **видається на 4,5 роки**.
- Для оплати проїзду, проживання та харчування учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, його супроводжуючої особи (у разі потреби) за кордоном Служба перераховує кошти на рахунок такого учасника або закордонного надавача спеціалізованої допомоги відповідно до умов договору.
- Для остаточного розрахунку учасник антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законний представник подає протягом 10 робочих днів після повернення із-за кордону Службі відповідні підтверджуючі документи.
- Для заміни приймальної гільзи (куксоприймача) та здійснення післягарантійного ремонту протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, учасник антитерористичної операції подає до Служби відповідну заяву

Порядок протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності <u>за новітніми технологіями</u>

Послідовність етапів

Етап 1. Подання вітчизняним протезно-ортопедичним підприємством таких документів:

1) обґрунтування необхідності протезування та/або ортезування учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, протезно-ортопедичними виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями;
2) калькуляції вартості протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності із зазначенням трудових та матеріальних витрат, затвердженої підприємством;
3) рішення комісії вітчизняного протезно-ортопедичного підприємства або лікаря клініки Українського науково-дослідного інституту протезування щодо необхідності протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями;

4) копії заяви учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, про забезпечення виробом підвищеної функціональності за новітніми технологіями;
5) копії паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок;
6) копії документа, що підтверджує реєстрацію особи в Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку у паспорті);
7) копії направлення учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;
8) рішення військово-лікарської комісії або висновок лікарсько-консультативної комісії (для працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та безпосередньо брали участь в антитерористичній операції в районах її проведення) про потребу у протезуванні та/або ортезуванні;
9) довідки з місця роботи (для працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та безпосередньо брали участь в антитерористичній операції в районах її проведення, яким не встановлено інвалідність).

Етап 2. Протягом 10 днів з дня надходження документів експертна група Служби здійснює їх розгляд.

Етап 3. Служба укладає з вітчизняним протезно-ортопедичним підприємством і учасником антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законним представником тристоронній письмовий договір, у якому визначаються умови надання такому учасникові грошової допомоги та безготівкового перерахування коштів вітчизняному протезно-ортопедичному підприємству і подальшого гарантійного обслуговування, надання ним технічного опису конструкції та комплектації протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності за новітніми технологіями, відповідальність сторін.

Важливо!

- Забезпечення протезування та/або ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, здійснюється за цінами, встановленими Мінсоцполітики України.
- Оплата витрат, пов'язаних із заміною приймальної гільзи (куксоприймача) та післягарантійним ремонтом, здійснюється за фактичними витратами, згідно з актами виконаних робіт

Послідовність етапів щодо заміни приймальної гільзи (куксоприймача) та здійснення післягарантійного ремонту протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності

Етап 1. Вітчизняне протезно-ортопедичне підприємство подає до Служби обґрунтування необхідності виконання таких робіт та копію відповідної заяви учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок.

Етап 2. Служба протягом 10 робочих днів опрацьовує матеріали та вносить їх на розгляд експертної групи. Заміна приймальної гільзи (куксоприймача) та післягарантійний ремонт здійснюються вітчизняним протезно-ортопедичним підприємством на підставі рішення експертної групи та відповідного договору.

Етап 3. Служба після отримання від вітчизняного протезно-ортопедичного підприємства акта виконаних робіт вносить інформацію про видачу протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності за новітніми технологіями, яким забезпечено учасника антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівок, до централізованого банку даних з проблем інвалідності.

VI. Порядок направлення військовослужбовців на лікування за кордон

Важливо!

Направлення військовослужбовців та членів їх сімей на лікування за межі України здійснюється на загальних підставах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України *(абз. 3 ч. 2 ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»)*

Питання направлення громадян на лікування за кордон регламентовано Положенням про порядок направлення громадян на лікування за кордон, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.1995 р. № 991.

Хто здійснює направлення на лікування за кордоном?

Обласні, центральні районні (міські) лікарні	**порушують питання** про направлення громадян на лікування за кордон і направляють до управлінь (відділів) охорони здоров'я обласних державних адміністрацій, Київської міської державної адміністрації: 1) детальний витяг з історії хвороби, надрукований у двох примірниках; 2) обґрунтування доцільності лікування за кордоном; 3) довідки про склад сім'ї хворого (далі – документи)
Управління (відділ) охорони здоров'я обласних державних адміністрацій, Київської міської державної адміністрації	у разі визнання необхідності такого лікування **надсилають документи до МОЗ України <u>або</u>** видають їх хворому (чи за його дорученням - іншій особі) для подання до МОЗ України

Комісія з питань направлення на лікування за кордон МОЗ України (далі – Комісія) *(Примітка: Згідно повідомлення МОЗ України від 26.09.2014р. (http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20140926_b.html) аби впорядкувати та спростити процедуру відправлення на лікування за кордон важкопоранених, члени постійно діючого штабу МОЗ України з питань організації медичного забезпечення за умов надзвичайних ситуацій ухвалили рішення створити* ***спеціальну медичну комісію)***	ухвалює рішення про доцільність лікування за кордоном **на підставі** – висновку головного спеціаліста відповідного профілю МОЗ України

Який порядок прийняття рішення про направлення на лікування за кордон?

Обов'язкові умови для ухвалення позитивного рішення:
- складене головним спеціалістом відповідного профілю МОЗ України обґрунтування щодо неможливості ефективного лікування хворого в Україні, а також
- підтвердження медичним закладом зарубіжної країни можливості надання відповідної спеціалізованої допомоги

- рішення Комісії ухвалюється простою більшістю голосів і оформляється протоколом у встановленому порядку;
- на підставі рішення Комісії видається відповідний **наказ МОЗ України**;
- за необхідності Комісія ухвалює рішення про направлення за кордон разом із хворим особи, яка буде його супроводжувати.

Що включають витрати пов'язані із направленням на лікування за кордон та як вони визнаються?

Витрати включають:
- вартість лікування;
- вартість проїзду хворого туди і назад;
- вартість проїзду туди і назад супроводжуючої особи (за рішенням МОЗ України).

Сума зазначених та інших витрат і відповідальність сторін, у тому числі за обґрунтованість терміну та якість лікування, **визначаються на підставі письмової домовленості МОЗ України з відповідним медичним закладом зарубіжної країни**.

Які кошти можуть використовуватись для покриття витрат, пов'язаних з направленням громадянина на лікування за кордон?

Для покриття витрат можуть використовуватись кошти:

- хворого та його сім'ї;
- Державного бюджету України (передбачені МОЗ для таких цілей);
- місцевого бюджету *(примітка: обласний/районний бюджет, бюджет села, селища, міста);*
- підприємства, установи, організації та їх об'єднань незалежно від форм власності;
- громадських об'єднань та окремих громадян;
- Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення (до 20 відсотків у кожному конкретному випадку направлення на лікування осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи).

Важливо!

- У разі коли середньомісячний сукупний доход сім'ї (з розрахунку на одного її члена) не перевищує одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян на місяць (17 гривень), відшкодування витрат, пов'язаних із направленням громадянина на лікування за кордон, за рахунок хворого та членів його сім'ї **не провадиться.**
- Якщо середньомісячний сукупний доход сім'ї (з розрахунку на одного її члена) більший за одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян на місяць, хворий чи його сім'я сплачують за лікування за кордоном **50 відсотків суми цього перевищення** (з розрахунку на кожного члена сім'ї), але не більше за фактичні витрати, пов'язані з направленням громадянина на лікування за кордон. Решта витрат здійснюється за рахунок інших коштів, зазначених вище

Приклад. *Сім'я А. складається із чотирьох осіб – батько, мати, двоє дітей 14 та 13 років. Батько та матір отримують щомісячно заробітну плату у розмірі 1500 та 2000 гривень відповідно. Окрім того, сім'я здає в оренду квартиру на підставі договору оренди, за що отримує орендну плату в розмірі 1000 гривень на місяць. Щомісячний сукупний дохід сім'ї обраховується шляхом додавання зазначених сум. Для визначення середньомісячного доходу усіх осіб необхідно загальний сукупний дохід поділити на 6. Загальний сукупний дохід - це сума* усіх доходів членів сім'ї за шість місяців. **Середній дохід на одну особу** обчислюється шляхом ділення середньомісячного сукупного доходу всіх осіб на кількість цих осіб.

Середньомісячний дохід на одного члена сім'ї станом на 01.07.2016 р.

	січень	*лютий*	*березень*	*квітень*	*травень*	*червень*
Зарплата батька	*2000*	*2000*	*2000*	*2000*	*2000*	*2000*
Зарплата матері	*1500*	*1500*	*1500*	*1500*	*1500*	*1500*
Орендна плата	*0*	*0*	*0*	*1000*	*1000*	*1000*

(24000:6):4= 1000 гривень

Сума перевищення становитиме: 1000 грн – 17 грн = 983 грн. ***Відтак, за лікування за кордоном сім'я повинна буде сплатити 491 грн 50 коп. з власного бюджету.***

(Детальніше питання про види витрат, які враховуються для визначення середньомісячного доходу та порядок його обрахунку, регламентовані Методикою обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги від 15.11.2001 р. № 486/202/524/455/3370).

VII. Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги від держави військовослужбовцям

Яким є порядок призначення і виплати військовослужбовцям одноразової грошової допомоги від держави?

Одноразова грошова допомога виплачується відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» у порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 р. № 975 «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві».

Одноразова допомога оформляється та виплачується:

- членам сімей, батькам та утриманцям загиблого, особам, звільненим з військової служби – через обласні військові комісаріати;
- військовослужбовцям, військовозобов'язаним або резервістам, призваним на навчальні та спеціальні збори – через військові частини, в яких вони проходять службу або збори.

Важливо!

При обчисленні розміру одноразової грошової допомоги до уваги береться розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб (далі – прожитковий мінімум). Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік», прожитковий мінімум для працездатних осіб з січня 2016 року становить 1378 грн

Розмір одноразової допомоги не залежить від службового становища військовослужбовця і становить:

- у разі загибелі у розмірі **500-кратного прожиткового мінімуму** (689000 грн), встановленого законом для працездатних осіб на дату загибелі (смерті).

Допомога виплачується рівними частками між особами, які мають право на її отримання. Якщо одна з осіб відмовляється від отримання одноразової грошової допомоги, її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання.

- у разі встановлення інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва):
  за I групу — 344 500 грн (250-кратний прожитковий мінімум);
  за II групу — 275600 грн (200-кратний прожитковий мінімум);
  за III групу — 206700 грн (150-кратний прожитковий мінімум);
- у разі часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності одноразова грошова допомога виплачується залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями, в розмірі, що визначається у відсотках від:

70-кратного прожиткового мінімуму, військовослужбовцю, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;

50-кратного прожиткового мінімуму, військовослужбовцю строкової військової служби, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) в період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;

50-кратного прожиткового мінімуму, військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності.

Яким є перелік документів для одержання одноразової грошової допомоги?

Члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого), яким призначається та виплачується одноразова грошова допомога, подають за місцем проходження служби (зборів) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста або уповноваженим структурним підрозділам державних органів, на які покладаються функції щодо підготовки необхідних для призначення пенсії документів, такі документи:

- заяву кожного повнолітнього члена сім'ї, батьків та утриманців загиблого (померлого), які мають право на отримання допомоги, а в разі наявності неповнолітніх дітей - іншого з батьків або

опікунів чи піклувальників дітей про виплату одноразової грошової допомоги;

- витяг з наказу про виключення загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста із списків особового складу військової частини (підрозділу, органу);
- витяг з особової справи про склад сім'ї військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста, призваного на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві.

До заяви додаються копії:

- ➢ документа, що засвідчує причини та обставини загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста, зокрема про те, що вона не пов'язана з вчиненням ним кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження чи самогубства;
- ➢ свідоцтва про смерть військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста;
- ➢ свідоцтва про народження військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста - для виплати одноразової грошової допомоги батькам загиблого (померлого);
- ➢ свідоцтва про шлюб - для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);
- ➢ довідки органу реєстрації або відповідного житлово-експлуатаційного підприємства, організації чи органу місцевого самоврядування про склад сім'ї військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста;
- ➢ сторінок паспортів повнолітніх членів сім'ї з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- ➢ свідоцтва про народження дитини - для виплати одноразової грошової допомоги дитині;
- ➢ документа, що засвідчує реєстрацію фізичної особи у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків, виданого органом доходів і зборів (для фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідний орган доходів і зборів та має відмітку в паспорті

громадянина України, - копію сторінки паспорта з такою відміткою);

- рішення районної, районної у мм. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті, сільської, селищної ради або суду про встановлення над дитиною-сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, опіки, піклування (у разі здійснення опіки або піклування над дітьми військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста);
- рішення суду або нотаріально посвідченого правочину, що підтверджуватиме факт перебування заявника на утриманні загиблого (померлого) (надають особи, які не були членами сім'ї загиблого (померлого), але перебували на його утриманні).

Військовослужбовець, військовозобов'язаний та резервіст, якому виплачується одноразова грошова допомога в разі настання інвалідності чи втрати працездатності без встановлення йому інвалідності, подає до уповноваженого структурного підрозділу державного органу, на який покладаються функції щодо підготовки необхідних для призначення пенсії документів *такі документи:*

- заяву про виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку з встановленням інвалідності чи часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;
- довідку медико-соціальної експертної комісії про встановлення групи інвалідності або відсотка втрати працездатності із зазначенням причинного зв'язку інвалідності чи втрати працездатності.

До заяви додаються копії:

- постанови відповідної військово-лікарської комісії щодо встановлення причинного зв'язку поранення (контузії, травми або каліцтва), захворювання;
- документа, що свідчить про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), зокрема про те, що воно не пов'язане із вчиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження;
- сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;

- документа, що засвідчує реєстрацію фізичної особи у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків, виданого органом доходів і зборів (для фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідний орган доходів і зборів та має відмітку в паспорті громадянина України, - копію сторінки паспорта з такою відміткою).

VIII. Військово-лікарська експертиза: окремі аспекти

Важливо!

Порядок проходження військово-лікарської експертизи регламентований нормами Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженого Наказом Міністерства оборони України № 402 від 14.08.2008 р.

Військово-лікарська експертиза проводиться з метою:

- визначення придатності за станом здоров'я до військової служби призовників, військовослужбовців та військовозобов'язаних;
- встановлення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв);
- визначення необхідності й умов застосування медико-соціальної реабілітації та допомоги військовослужбовцям.

Військово-лікарська експертиза охоплює:

- медичний огляд;
- визначення ступеня придатності до військової служби, навчання у вищому військовому навчальному закладі, роботи за фахом;
- установлення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів.

<u>Хто проводить військово-лікарську експертизу?</u>

Військово-лікарську експертизу проводять:
військово-лікарські комісії (ВЛК) таких видів:

- штатні/позаштатні;
- постійно/тимчасово діючі

лікарсько-льотні комісії (ЛЛК)

<u>Які документи приймають ВЛК та ЛЛК?</u>

ВЛК та ЛЛК **приймають постанови**, які оформляються у формі:

- свідоцтва про хворобу;
- довідки військово-лікарської комісії;
- протоколу засідання військово-лікарської комісії з визначення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця.

IX. Порядок проходження психологічної та медико-психологічної реабілітації

Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», військовослужбовці, учасники бойових дій та прирівняні до них особи, особи, звільнені з військової служби, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції чи виконували службово-бойові завдання в екстремальних (бойових) умовах, **в обов'язковому порядку повинні пройти безоплатну психологічну, медико-психологічну реабілітацію у відповідних центрах** з відшкодуванням вартості проїзду до цих центрів і назад. Порядок проведення реабілітації та відшкодування вартості проїзду встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Послідовність етапів з отримання послуг з психологічної реабілітації:

Етап 1. Звернення із заявою до органу соціального захисту населення за місцем реєстрації заявника, **або** за фактичним місцем проживання відповідно до довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції (для осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території чи району проведення антитерористичної операції). Із заявою слід звертатись особисто, або із таким зверненням звертається законний представник.

Органи соціального захисту населення – структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у мм. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міських рад (абз. 3 п. 4 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо психологічної реабілітації постраждалих учасників антитерористичної операції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 р. № 221).

До заяви потрібно додати такі документи:

1) копія посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни;
2) копія документа, що підтверджує безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення.

Таким документом може бути *(згідно з даних, розміщених на веб-сайті Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції за посиланням: http://dsvv.*

gov.ua/pres-tsentr/mehanizm-otrymannya-posluh-z-psyholohichnoji-reabilitatsiji-uchasnykam-ato.html):

- наказ Антитерористичного центру при Службі безпеки України або інший документ, який підтверджує залучення особи до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення;
- довідка про безпосередню участь особи в антитерористичній операції, згідно з додатком 1 або 2 до Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 413;
- рішення відомчої (або міжвідомчої) комісії про встановлення особі статусу учасника бойових дій, як такій, що захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брала безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення;
- довідка про обставини травми (для осіб, які отримали поранення внаслідок бойових дій в районі проведення антитерористичної операції);
- витяг із протоколу засідання військово-лікарської комісії про встановлення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця (для осіб, яким встановлено інвалідність).

Етап 2. Орган соціального захисту населення на підставі поданої заяви видає направлення. У направленні обов'язково повинні бути зазначені дати початку та закінчення реабілітації.

Етап 3. Прибуття до реабілітаційної установи у строк, який вказаний у направленні на реабілітацію.

Важливо!

Із запитаннями, що виникли стосовно отримання послуг з психологічної реабілітації, слід звертатися до відділу соціальної, професійної адаптації та психологічної реабілітації Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції за номером: **(044) 281-08-31** або електронною поштою на адресу: **vpr@dsvv.gov.ua**

X. Реалізація права на безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», учасники бойових дій мають право на безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування.

Механізм реалізації окресленого права учасниками антитерористичної операції визначений Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті на забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 р. № 200.

Аби реалізувати вказане, право потрібно стати на облік для забезпечення санаторно-курортним лікуванням в органі соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання, або для осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території чи районів проведення антитерористичної операції, - за фактичним місцем проживання, відповідно до довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції.

Для взяття на облік учасник антитерористичної операції, або його законний представник подає органу соціального захисту населення **такі документи:**

- заяву (зразок заяви можна отримати у працівника органу соціального захисту населення);
- медичну довідку закладу охорони здоров'я за формою № 070/0 (довідка для одержання путівки на санаторно-курортне лікування);
- копію посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни;
- документ, що підтверджує безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення.

Важливо!

Під час подання копій посвідчень слід також надавати для огляду їх оригінал

Забезпечення безоплатними путівками до санаторно-курортних закладів здійснюють органи соціального захисту населення за таких

умов: **1) згідно з медичних рекомендацій; 2) у порядку черговості; 3) в міру надходження таких путівок.**

Тривалість путівок для:

1) учасників бойових дій - **щороку** строком на 18-21 день;
2) інвалідів війни - **позачергово щороку** строком на 18-21 день;
3) інвалідів із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку) - відповідно до медичних рекомендацій, з них:

I та II груп - до санаторіїв спінального профілю з лікуванням строком на 35 днів;

III групи - до санаторіїв неврологічного профілю з лікуванням строком на 18-21 день.

Особливості реалізації права на безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням:

- у разі коли особа має право на забезпечення путівкою за кількома законами, їй надається право вибору в забезпеченні путівкою за одним із них;
- особа, яка перебуває на обліку для забезпечення санаторно-курортним лікуванням в органах соціального захисту населення, але в поточному році одержала безоплатну путівку, знімається з обліку. Повторне взяття на облік здійснюється на підставі копії (дубліката) довідки для одержання путівки на санаторно-курортне лікування, що долучена до попередньої справи, якщо строк її дії не закінчився;
- путівками **без лікування** забезпечуються громадяни, що супроводжують інвалідів I групи (за винятком інвалідів з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку), яким **за висновком лікувально-профілактичного закладу необхідна постійна стороння допомога.** Якщо інвалід I групи здатний обслуговувати себе самостійно, видається відповідна довідка лікувально-профілактичного закладу. Інваліда I групи не можуть супроводжувати інваліди I групи та особи, які не досягли 18-річного віку;
- громадянам, які супроводжують інвалідів I та II груп до санаторіїв спінального профілю, путівки не видаються, а лише оплачується проїзд (двічі до санаторію і двічі в зворотному напрямку) у транспорті загального користування (залізничному та автомобільному), згідно з поданими проїзними квитками. У

разі проїзду залізничним транспортом відшкодовується вартість квитка у плацкартному вагоні;

- у разі відмови особи від путівки складається акт відмови від путівки за формою, затвердженою Мінсоцполітики України;
- компенсація за доплату, пов'язану з поліпшенням умов проживання в санаторії, та за продовження строку лікування **не здійснюється**;
- поділ путівки та передача її іншій особі **забороняється.**

XI. Зразки документів

Важливо!

Щоб отримати своєчасну і результативну відповідь на звернення (заява, скарга, клопотання), необхідно дотримуватись таких постулатів:

1) звернення повинно бути обґрунтованим;
2) скаргу слід подавати своєчасно з дотриманням встановлених законодавством строків;
3) перевагу слід надавати письмовій формі звернення, а не усній;
4) надсилати звернення до компетентного органу чи посадової особи слід або поштою – рекомендованим листом або з повідомленням про вручення, чи з описом вкладеного; або передати його особисто чи через уповноважену особу. В останньому випадку звернення слід обов'язково зареєструвати з фіксацією вхідних реквізитів на власній копії, що засвідчуватиме його прийняття компетентним органом чи посадовою особою

Зразок 1. Скарга щодо порушення права на безоплатну медичну допомогу

Міністерство оборони України
Адреса: 03168, м. Київ, пр-т Повітрофлотський, 6
E-mail admou@mil.gov.ua

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(адреса, контактний телефон)

СКАРГА

Я, _____ (прізвище, ім'я, по батькові), брав участь в антитерористичній операції на сході України та зазнав _____ (поранення, контузії чи іншого ушкодження здоров'я). Сьогодні я перебуваю на стаціонарному лікуванні в _____ (назва закладу охорони здоров'я), потребую численних діагностичних втручань, зокрема магнітно-резонансної терапії. Оскільки в закладі охорони здоров'я, де я перебуваю на лікуванні, не має можливості пройти таке обстеження,

я повинен його зробити за межами цього закладу. _____ (дата) мені було видано направлення на отримання медичної допомоги в _____ (назва закладу). При зверненні до _____ (назва закладу, де слід проходити обстеження) мені сказали, що я повинен оплатити проведення діагностичного обстеження. У зв'язку з відсутністю у мене таких коштів, я не маю можливості пройти обстеження, а це впливає на подальшу тактику лікуванВідповідно до ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», я маю право на безоплатну медичну допомогу у військово-медичних закладах охорони здоров'я. За відсутності спеціального медичного обладнання медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я за рахунок Міністерства оборони України.

Згідно з ст. 1 Закону України «Про звернення громадян», військовослужбовці мають право подавати звернення, які не стосуються їх службової діяльності.

У ч. 2 ст. 20 Закону України «Про звернення громадян» гарантовано, що на обґрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого цією статтею.

Враховуючи вищенаведене та керуючись ст. 1, 3, 20, 21 Закону України «Про звернення громадян», -

прошу:

1. Забезпечити об'єктивний, всебічний і своєчасний розгляд скарги.
2. Розглянути скаргу невідкладно, адже її предмет пов'язаний з реалізацією мого конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49 Конституції України).
3. Забезпечити проведення мені необхідного діагностичного обстеження за рахунок Міністерства оборони України.

Додаток:

1. Копія направлення на проходження медичного обстеження.

____/_____ 2016 р. _____ ПІБ
підпис

Зразок 2. Заява про проведення повторного огляду МСЕК

Львівський обласний центр
медико-соціальної експертизи
Адреса: 79008, м. Львів, вул. Руська, 20

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(адреса, контактний телефон)

ЗАЯВА

Я, _____ (прізвище, ім'я, по батькові) з18.05.2015 р. проходив військову службу у військовій частині _____ та брав безпосередню участь в антитерористичній операції на сході України.

12.11.2015 р. під час виконання бойового завдання у зоні проведення антитерористичної операції я отримав проникаюче уламкове поранення правого ока, що в подальшому призвело до його втрати. У зв'язку з отриманим пораненням я перебував на обстеженні та лікуванні у відповідних закладах охорони здоров'я, що підтверджується свідоцтвом про хворобу №___ від _____.

28.07.2016 р. на підставі виданого мені направлення, я звернуся до медико-соціальної експертної комісії Х. району м. Львова (далі – Комісія) для проведення щодо мене огляду з метою встановлення інвалідності. За результатами проведеного огляду мені було видано Довідку про невизнання інвалідом.

З таким рішенням Комісії я не погоджуюсь. Так, відповідно до п. 3.4.1. Інструкції про встановлення груп інвалідності, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України № 561 від 05.09.2011 р., відсутність одного ока є підставою для встановлення III групи інвалідності без строку переогляду. Відтак, я маю право на встановлення мені III групи інвалідності.

Відповідно до п. 23 Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 р. № 1317, у разі незгоди з рішенням районної, міжрайонної, міської комісії хворий, потерпілий від

нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання або інвалід має право подати протягом місяця після одержання висновку комісії письмову заяву до Кримської республіканської, обласної, Київської та Севастопольської центральних міських комісій або до комісії, в якій він проходив огляд, чи до відповідного управління охорони здоров'я.

Враховуючи наведене, на підставі ст. 40 Конституції України, ст. 1, 5, 16, 20 Закону України «Про звернення громадян», -

прошу:

1. Забезпечити об'єктивний та своєчасний розгляд цієї заяви.
2. Провести щодо мене повторний огляд з метою встановлення мені групи інвалідності.
3. Про дату, час та місце проведення огляду повідомити мене завчасно.

Додатки:

1. Копія Довідки про невизнання інвалідом, видана _____ _____ (прізвище, ім'я, по батькові).
2. Копія свідоцтва про хворобу №___ від _____ .
3. Інше (*надаються копії, будь яких інших документів, які є в наявності та сприятимуть об'єктивному розгляду заяви)*.

____/_____ 2016 р. _____ ПІБ
підпис

Зразок 3. Заява про проведення протезування та/або ортезування закордоном

Додаток 1
до Положення про експертну групу
з розгляду документів щодо протезування
та/або ортезування учасників
антитерористичної операції, які втратили
функціональні можливості кінцівок
(Наказ Міністерства соціальної політики № 286 від 25.03.2016 р.)

Голові Державної служби України
у справах ветеранів війни та
учасників антитерористичної операції

_____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

місце проживання (перебування):_____

_____

тел.:_____

ЗАЯВА

Я, _____,
(П.І.Б. учасника антитерористичної операції або П. І. Б. його законного представника)

учасник (законний представник учасника) антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівки (кінцівок), прошу розглянути на засіданні експертної групи при Державній службі України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції (далі – Служба) питання доцільності протезування та/або ортезування за кордоном

_____
(вказати кінцівки, функціональні можливості яких втрачено)

відповідно до висновку військово-лікарської комісії про потребу у протезуванні та/або ортезуванні та на підставі направлення на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації від ____ _____ 20__ року №___.

Потребую (не потребую) допомоги супроводжуючої особи.
(необхідне підкреслити)

Мені повідомлено, що відповідно до Порядку протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, для окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 518, право на отримання допомоги на протезування та/або ортезування за кордоном може бути використане мною (учасником антитерористичної операції) лише один раз.

Мені надано роз'яснення стосовно обмежень державного фінансування вартості протезування та/або ортезування за кордоном, а також, що в разі перевищення зазначеної вартості доплату різниці за протезування та/або ортезування можна здійснити за рахунок власних коштів або інших не заборонених законодавством джерел фінансування шляхом перерахування відповідних коштів на спеціалізований рахунок Служби, відкритий у державному банку або Державній казначейській службі України, для подальшого перерахування цих коштів закордонному надавачеві послуг.

Я зобов'язуюсь надати Службі протягом 10 робочих днів після повернення з-за кордону підтвердні документи для остаточного розрахунку.

Мене попереджено про відповідальність за подання документів, які містять завідомо неправдиві дані.

Я надаю згоду на обробку моїх персональних даних відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Мені повідомлено про права, визначені вищевказаним Законом, мету збору персональних даних та подальше їх використання.

_____	_____
(дата)	(підпис заявника (та/або законного представника)

Зразок 4. Заява про заміну приймальної гільзи (куксоприймача)/здійснення післягарантійного ремонту протезно-ортопедичного виробу

Додаток 2
до Положення про експертну групу
з розгляду документів щодо протезування
та/або ортезування учасників
антитерористичної операції, які втратили
функціональні можливості кінцівок
(Наказ Міністерства соціальної політики № 286 від 25.03.2016 р.)

Голові Державної служби України
у справах ветеранів війни та
учасників антитерористичної операції

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)
місце проживання (перебування):_____
_____
тел.:_____

ЗАЯВА

Я, _____,
(П.І.Б. учасника антитерористичної операції або П. І. Б. його законного представника)
учасник (законний представник учасника) антитерористичної операції, який втратив функціональні можливості кінцівки (кінцівок), прошу розглянути на засіданні експертної групи при Державній службі України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції (далі – Служба) питання щодо заміни приймальної гільзи (куксоприймача) / здійснення післягарантійного ремонту протезно-ортопедичного виробу

_____
(вказати протезний виріб, яким забезпечено учасника антитерористичної операції)

Мені надано роз'яснення стосовно обмежень державного фінансування вартості заміни приймальної гільзи (куксоприймача) / післягарантійного ремонту протезно-ортопедичного виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, а також, що в разі перевищення зазначеної вартості доплату різниці за протезування та/або ортезування можна здійснити за рахунок власних коштів або інших не заборонених законодавством

джерел фінансування шляхом перерахування відповідних коштів на спеціалізований рахунок Служби, відкритий у державному банку або Державній казначейській службі України, для подальшого перерахування цих коштів закордонному надавачеві послуг.

Мене попереджено про відповідальність за подання документів, які містять завідомо неправдиві дані.

Я надаю згоду на обробку моїх персональних даних відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Мені повідомлено про права, визначені вищевказаним Законом, мету збору персональних даних та подальше їх використання.

_____ (дата)

_____ (підпис заявника (та/або законного представника)

Зразок 5. Заява про виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку з інвалідністю

Дрогобицько-Бориславський об'єднаний Військовий комісаріат
Адреса: 82102, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Шевченка, 25

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(адреса, контактний телефон)

ЗАЯВА

Я, _____ (прізвище, ім'я, по батькові) з 18.05.2015 р. проходив військову службу у військовій частині _____ та брав безпосередню участь в антитерористичній операції на сході України.

12.11.2015 р. під час виконання бойового завдання в зоні проведення антитерористичної операції я отримав проникаюче уламкове поранення правого ока, що згодом призвело до його втрати. Згідно з Довідкою до акта огляду медико-соціальною експертною комісією від 02.08.2016 р. серія ____ №____ мені встановлено III групу інвалідності, яка настала внаслідок поранення, отриманого під час виконання обов'язків військової служби.

Відповідно до п. 6 Порядку призначення і виплати одноразової

грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2013 р. № 975, одноразова грошова допомога призначається і виплачується у разі встановлення інвалідності III групи військовослужбовцю інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби у розмірі 150-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності. Відтак, я маю право на призначення і виплату мені одноразової грошової допомоги.

Враховуючи наведене, на підставі ст. 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», ст. 1, 5, 15, 20 Закону України «Про звернення громадян», -

прошу:

1. Виплатити мені одноразову грошову допомогу у зв'язку із встановленням мені III групи інвалідності, яка настала під час виконання обов'язків військової служби у встановленому законодавством розмірі.
2. Одноразову грошову допомогу виплатити мені шляхом перерахування її на мій банківський рахунок (банківські реквізити додаються).

Додатки:

1. Копія довідки медико-соціальної експертної комісії про встановлення інвалідності.
2. Копія довідки ВЛК, свідоцтва про хворобу.
3. Копія довідки командира військової частини про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва).
4. Витяг із наказу командира військової частини про виключення зі списків особового складу частини, а для військовослужбовців строкової військової служби — копія військового квитка (для звільнених із служби).
5. Копії сторінок паспорта отримувача одноразової допомоги з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації.
6. Копія ідентифікаційного коду отримувача.
7. Банківські реквізити.

____/_____ 2016 р. _____ ПІБ

підпис

Зразок 6. Заява про отримання направлення для проходження психологічної реабілітації

Управління праці та соціального захисту населення Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації
Адреса: 03148, м. Київ, вул. Гната Юри, 14 б

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(адреса, контактний телефон)

ЗАЯВА

Я, _____ (прізвище, ім'я, по батькові) брав безпосередню участь в антитерористичній операції на сході України. Мені присвоєно статус учасника бойових дій та видано відповідне посвідчення серія ___ №____.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», військовослужбовці, учасники бойових дій та прирівняні до них особи, особи, звільнені з військової служби, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції чи виконували службово-бойові завдання в екстремальних (бойових) умовах, в обов'язковому порядку повинні пройти безоплатну психологічну, медико-психологічну реабілітацію у відповідних центрах з відшкодуванням вартості проїзду до цих центрів і назад.

Враховуючи наведене, на підставі ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», ст. 1, 5, 15, 20 Закону України «Про звернення громадян», -

прошу:

1. Видати мені направлення для проходження психологічної реабілітації.

Додатки:

1. Копія посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни;
2. Копія документа, що підтверджує безпосереднє залучення особи до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення (*наприклад*: копія довідки про безпосередню участь в антитерористичній операції).

____/_____ 2016 р. _____ ПІБ
підпис

Зразок 7. Заява про взяття на облік для одержання путівки на санаторно-курортне лікування

Управління праці та соціального захисту населення Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації
Адреса: 03148, м. Київ, вул. Гната Юри, 14 б

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(адреса, контактний телефон)

ЗАЯВА

Я, _____ (прізвище, ім'я, по батькові) брав безпосередню участь в антитерористичній операції на сході України. Мені присвоєно статус учасника бойових дій та видано відповідне посвідчення серія ___ №____.

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», учасники бойових дій мають право на безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування.

Відповідно до п. 4 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 р. № 200, для одержання путівки особи повинні перебувати на обліку в органах соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання, а такі, що переселилися з тимчасово окупованої території чи районів проведення антитерористичної операції, - за фактичним місцем проживання відповідно до довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції.

Враховуючи наведене, на підставі ст. 13 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ст. 1, 5, 15, 20 Закону України «Про звернення громадян», -

прошу:

1. Взяти мене на облік для отримання путівки на санаторно-курортне лікування.

Додатки:

1. Медична довідка лікувальної установи за формою № 070/о.
2. Копія посвідчення учасника бойових дій або інваліда війни.
3. Копія документа, що підтверджує безпосереднє залучення особи до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення (наприклад: копія довідки про безпосередню участь в антитерористичній операції).

____/_____ 2016 р. _____ ПІБ
підпис

КОНТАКТИ

Назва інституції	**Контактний телефон (гаряча лінія), e-mail та адреса**
Кабінет Міністрів України	**Телефон "гарячої лінії":** 0 800 507 309 **Адреса:** 01008, м. Київ, вул. Грушевського,12/2 (поштова) м. Київ, провул. Музейний, 12 (особистий прийом громадян)
Міністерство охорони здоров'я України	**Телефон "гарячої лінії":** 0-800-801-333 **Адреса:** 01601, м. Київ, вул. Грушевського, 7 (поштова) м. Київ, вул. Ярославська,41 (особистий прийом громадян)
Міністерство оборони України	**Телефон "гарячої лінії":** 0 800 50 04 42 **Адреса:** 03168, м. Київ, пр-кт Повітрофлотський, 6 (поштова) 01021, м. Київ, вул. Грушевського 30/1 (громадська приймальня)
Державна служба з питань ветеранів та учасників АТО	**Телефон**: (044) 281-08-50 (044) 281-08-48 **Адреса:** 01001, м. Київ, Музейний провулок, 12
Уповноважений Верховної Ради України з прав людини	**Телефон "гарячої лінії":** 044-253-75-89 0800-50-17-20 **Адреса:** 01008, м. Київ, вул. Інститутська, 21/8

НАУКОВЕ-ВИРОБНИЧЕ ВИДАННЯ

Ірина Сенюта, Дмитро Клапатий

ПРАВА УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Практичний посібник

Формат 60×84 $^{1}/_{16}$. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум.др.арк. 3,72. Зам. № 009/08.

Видавництво ЛОБФ «Медицина і право»
Свідоцтво держ.реєстру: Серія ЛВ №43.

Віддруковано ТзОВ «Простір-М»:
79000, м. Львів, вул. П. Чайковського, 8
Свідоцтво держ.реєстру: Серія ДК №2167.

9 789662 019292